

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXIV. (18)

No. (štev.) 45

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

11. novembra 1965

Padec

Kitajskega prestiža

Kitajska, ki je bila zaradi svoje tišočletne kulture vedno predmet občudovanja in proučevanja svetovnih zgodovinarjev in drugih strokovnjakov, je po padcu Čangkajškovega režima središče enega najbolj barbarskih odtenkov komunizma. V že samo po sebi sprevržena komunistična načela je sedanji kitajski režim pomešal najnižkotnejše strasti azijskega barbarstva ter se tako vzdržuje na oblasti s splošnim terorjem, ki ga skuša uveljaviti tudi čez svoje meje.

Z velikimi žrtvami pridobljeno mesto v klubu atomskih velesil je Maocetungov komunistični režim izkoristil za še večji pritisk na svoje azijske sosedje in dajal videz, da je s svojimi 700 milijoni prebivalstva resnično neuničljiva velesila. Maocetungovi emisarji so potovali iz Azije po Afriki in po Latinski Ameriki in vnesli v tamkajšnje komunistične vrste alternativo dveh komunističnih središč: Moskve ali Pekinga. Besedna bojevitost kitajskih komunistov je izgledala bolj v skladu z marksistično doktrino kakor premišljena previdnost Kremlja. V tkim. tretji blok, ki se je skoval okoli Indije, je Peking vstopil z velikim korakom in na bandunški konferenci neomejeno vladal. S padcem Hruščova je kazalo, da gre pekinški diktatorji žito v klasje. Kitajski zmaj je močno oplental z repom in grozil na vse strani.

Toda danes se skoro nihče resno ne boji komunistične Kitajske. Razvidno je, da je Peking grozil, da je skrival svojo nemočnost. Bilo bi nerealno trditi, da bo tako ostalo tudi v bodočnosti; toda, danes je jasno, da je rdeča Kitajska doživela vrsto neuspehov, diplomatskih in vojaških, tako da sta se ji resno zmanjšala vpliv in prestiž. Nekaj azijski diplomat je pravilno ocenil položaj: „Največja napaka, ki jo more storiti katera država, je ta, da hoče voditi veliko politiko, ne da bi imela sredstva zanjo.“

Dokaz za to je vietnamska vojna. Peking je neprestano obljubljal Hanoju pomoč, pa doslej ni storil ničesar. Moskva je edina, ki je doslej poslala orožje v Severni Vietnam. Proti ameriški letalski sili je Kitajska popolnoma nemočna. ZDA so dokazale Kitajski, da niso „papirnat tigr“, kakor jih imenuje Maocetung. Tudi kitajski ultimatum Indiji za umik s položajev ob Sikkimu je ostal le na papirju. Peking je območnik, ko so ga ZDA in Anglija opozorile, da bodo bombardirale Kitajsko, v slučaju njenega napada, kakor so dogovorjene že od leta 1963.

Kitajska je hotela prehitro zrevolucionirati Azijo in Afriko ter je s podporo, ki jo je delila komunističnim klikam, povzročila nezadovoljstvo zakonitih vlad. Mnoge afriške države nočejo več glasovati za včlanjenje Kitajske v ZN, obtožujoč jo, da se vmešava v njihove notranje zadeve.

V Afriki je vpliv Kitajske občutno padel. Prav tako je vedno manjši celo v Indoneziji, kjer je bila doslej najtevilnejša komunistična stranka v nekomunistični državi. V Alžiru je izgubil oblast Ben Bella, v Egiptu ima Nasser velike probleme z izarotniki in z Yemnom. Tito, ki je pomagal vzdrževati z Indijo prej omenjeni tretji blok, je zadnje čase tudi močno zaposlen z razkrojem svojega komunističnega režima in gospodarstva v Jugoslaviji ter se zato na zunaj zopet obrača za pomoč k bližnjim sovjetskim satelitom in k Moskvi sami.

V takih razmerah je bil Peking prisiljen zahtevati odložitev alžirske afriške konferenca za nedoločen čas. Kot pretežno je Kitajska navedla sovjetsko zahtevo po udeležbi, na katero da ne more pristati, ker da ne smatra ZSSR za azijsko silo. Prav tako se je bal, da bi del tkim. tretjega bloka javno obsodil njene revolucionarne akcije.

Kazno je, da se bo Kitajska, po tolikih neuspehih, za nekaj časa poteg-

NOVI MOSKOVSKI NAČRTI

Z ozirom na razgovore, ki jih je imela nedavno Moskva s svojimi sateliti — bili so na razgovorih v Kremlju poljski, romunski, češkoslovaški, madžarski in bolgarski predsednik — ugotavljajo zahodni diplomati, akreditirani v Moskvi, med drugim naslednje:

Kremelj se je podal na pot političnih sprememb, tako v svoji zunanji kakor tudi notranji politiki. Sestanki med kremeljsko hierarhijo in satelitskimi predsedniki so bili prvi korak v novi sovjetski politiki do satelitov in do ostalega sveta.

Menijo, da bodo sovjeti znova skušali sprožiti vrsto konferenc z ostalim svetom; prva takih konferenc bi bila konferenca francoskega zunanjega ministra z Gromikom. Kremelj tudi pripravlja reorganizacijo Varšavskega pakta ter konsolidacijo svojega bloka proti Kitajski.

Novi sovjetski vodje so si po enem letu po odstavitvi Hruščova zagotovili oblast v Kremlju, tako menijo zahodni diplomati, ter se sedaj čutijo dovolj močne za izvedbo reorganizacije tudi sovjetskega gospodarstva in poljedelstva. Diplomati tudi menijo, da bo odslej naprej Zahod moral še bolj paziti na gibanje sovjetske diplomacije in sicer v treh glavnih smereh:

Komentarji ob De Gaullovi kandidaturi

Po De Gaullovi objavi, da znova kandidira za predsednika, so bili med zahodnimi zavezniki različni komentarji glede nadaljne francoske zunanje politike. Vsi se strinjajo, da bo ponovna izvolitev De Gaulla za francoskega predsednika pomenila hudo krizo v NATO, ker bo, kakor kaže, eden glavnih ciljev njegove zunanje politike zmanjšanje zlasti ameriškega vojaškega in političnega vpliva v Evropi.

To bo poskušala izpeljati v prvi vrsti v NATO. De Gaulle je že večkrat izrazil mnenje, da se mora NATO reorganizirati tako, da vojaške sile te organizacije ne bodo več pod izključnim poveljstvom enega samega poveljnika. Amerikanci trenutno še nimajo pripravljenih načrtov, ki bi jih postavili nasproti De Gaullovim. Od svojih diplomatskih predstavnikov v Parizu čakajo na poročila o nadaljnjih možnih korakih francoske zunanje politike, da bodo o njih lahko govorili tudi z zahodnonemškimi kanclerjem Erhardom, ko bo ta koncem letošnjega leta obiskal Washington.

ZDA in ostali zavezniki smatrajo, da je združenje vojaških sil v NATO pod enim poveljnikom, ki je trenutno ameriški general Lemnitzer, neizbežna nužnost uspešne zahodne obrambe pred sovjeti. Razpršitev obrambnih sil NATO bi pomenila vojaško oslabeitev Zahoda. De Gaulle pa je na svoji tiskovni konferenci 9. septembra letos izjavil, da bo, kar se tiče Francije, integracija vojaških sil NATO razbita koncem 1969. Ustanovitev NATO je bila podpisana med zahodnimi zavezniki leta 1949 za dvajset let.

Zahodni zavezniki menijo, da bo De Gaulle, ko bo znova izvoljen za francoskega predsednika, zasledoval naslednjo zunanjo politiko, ki je v glavnem nasprotna namenom ostalih zahodnih zaveznikov:

1) Preureditev francoskih mednarodnih pogodb v taki meri, da bo Francija dobila popolno svobodo gibanja. NATO naj se spremeni v neke vrste navadno zavezniško obrambno povezavo in da se bo oprijela le še takih rešilnih bilk za svoj prestiž, kakor je npr. De Gaullova politika do obeh komunističnih blokov. Te se in Moskva in Peking poslužujeta pri svojih poskusih zagodenja spora med zahodne zaveznike.

Nekomunistični svet ima vsekakor nove možnosti nadaljnega diskreditiranja kitajskega komunističnega režima na azijski in afriški celini sedaj, ko je ta proces že v teku.

1) Moskva preučuje svoje bodoče odnose z evropskimi sateliti, katerim je predlagala, naj bi se med seboj organizirali, podobno britanskemu Commonwealthu, da bi tako razbremenili težo obrambe bloka, ki sedaj sloni le na ZSSR.

2) Svoj satelitski blok namerava razširiti z državami tkim. tretjega bloka, ki nasprotujejo kitajski ekspanzivnosti in

3) V Kremlju se že pripravili načrte za nove razgovore z ZDA, s katerimi naj bi zmanjšali napetost med Vzhodom in Zahodom, kljub vojni v Vietnamu.

O vseh teh problemih so se sovjetski vodje razgovarjali s satelitskimi predsedniki na pravkar minulih sestankih v Moskvi. Govorili so z njimi tudi o reviziji Varšavskega pakta, o vojaški obrambi bloka, za katero naj bi v večji meri odgovarjali tudi posamezni sateliti ter o naraščajočih zahtevah po večji neodvisnosti posameznih satelitov od Moskve.

Satelitske države bodo, kakor menijo, lahko odločale pri vojaških načrtih Varšavskega pakta, nima pa ZSSR namena deliti z njimi odgovornosti za uporabo atomskega orožja, kakor to nameravajo ZDA v NATO.

vo, po kateri bodo države druga drugo obljubile pomoč v slučaju napada, ne bodo pa skupno in v naprej sklepale o koordinaciji vojaških sil in akcij.

2) Ameriški vpliv v Evropi se mora znižati, francoski narasti. Zato naj Franciji služi njena atomska sila, ki bo kmalu uporabna za vojaške namene ter bo dala Franciji status prvorazredne atomske sile, ki bo edina na evropskem kontinentu nasproti sovjetski.

3) Angliji bo še vedno branil soodločanje pri evropski kontinentalni politiki. Če bi Anglija hotela vstopiti v Skupni evropski trg, bo morala to storiti pod pogoji, ki jih bo diktirala Francija.

4) Zahodna Nemčija ne bo smela deliti odgovornosti pri uporabi atomskega orožja, tudi znotraj NATO ne. ZDA se že več let trudijo, da bi pritegnile Zahodno Nemčijo v atomsko oborožitev v sklopu NATO.

5) Med Parizom in Moskvo se bodo stiki še povečali in vseh popriščih, na katerih moreta Francija in ZSSR najti skupne interese. De Gaulle je že govoril o evropskih narodih, ki se raztezajo od Atlantika do Urala.

Toda kljub težavam, ki jih bodo zahodni zavezniki imeli z De Gaullovim v naslednjih letih, pa so se, kakor v Franciji sami, tako tudi v zahodnih prestolnicah oddahnili, ko je De Gaulle naznanil svojo kandidaturo. Vsako se namreč vprašuje: Kaj bo s Francijo, ko De Gaulle ne bo več?

Preganjanje indonezijske komunistične partije

V Indoneziji vojska nadaljuje s preganjanjem komunistov ter se je zagnala na lov predvsem za vodje indonezijske komunistične partije Aiditom. Ugotovili so, da se skriva v centralni Javi na področju, kjer so komunisti v zadnjih dneh uprizorili strahovit teror nad tamkajšnjim prebivalstvom.

Vojska vedno močneje pritiska na Sukarno, naj razpusti in prepove nadaljnje delovanje komunistični partiji. Sukarno se je doslej upiral to storiti, ker da, kakor sam pravi, „Indonezije brez komunistov ne bomo mogli zediniti“. Izjavil pa je, da so bili vodje partije „norci“, ko so se vpletli ali izzvali državni udar 1. oktobra, ki jim je spodletel.

Sovjetska KP je močno zaskrbljena za usodo indonezijske partije. Sovjetsko partijsko glasilo 'Pravda' je objavilo tozadevni članek, podobno pa z zaskrbljenostjo gledata na vojaško preganjanje indonezijskih komunistov tudi kitajska in italijanska KP.

I Z T E D N A V T E D E N

Konferenca zunanjih ministrov ameriških držav se bo začela v Rio de Janeiro v Brazilu dne 17. novembra in bo trajala do 28. t. m. Ameriški zun. minister Dean Rusk je izjavil, da ni nobenega razloga, da bi to konferenco znova odložili. Istočasno je tudi izjavil, da povsem odobrava akcijo, ki jo posamezne ameriške države vodijo proti komunizmu.

V perujski prestolnici Lima so zbrani glavni poveljniki oboroženih sil ameriških držav. Na konferenci razpravljajo o vseh vprašanjih, ki so v zvezi s komunistično propagando na ameriški polobli. Sprejeti bodo potrebne sklepe za koordinirano nastopanje oboroženih sil ameriških držav proti nadaljnemu širjenju komunizma in pripravljanju komunističnih gverilskih žarišč v Latinski Ameriki.

V New Yorku je pri zadnjih občinskih volitvah zmagal z veliko večino republikanec John Lindsay. Doslej so imeli dolgo vrsto let občino v rokah demokrati. Demokratska stranka v ZDA je pa zmagala s svojima kandidatom za guvernerja v državah New Jersey in Virginia.

Zunanja ministra Francije in Zah.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Vdor čilskih orožnikov na argentinsko področje

Že v zadnjem poročilu smo navedli, da so čilski karabinerji vdrli na argentinsko državno področje dne 20. oktobra, t. j. prav v dneh, ko so bile priprave za sestanek predsednikov obeh držav dne 28. oktobra v Mendozii v polnem teku. Da incident ne bi pokvaril prijateljskega vzdušja, argentinske civilne in vojaške oblasti dogodku niso hotele dajati posebne važnosti in tudi tisku o njem niso dajale nobenih obvestil, čeprav so čilenski karabinerji prodrli na argentinsko državno ozemlje v prov. Santa Cruz na področju Lagune Desierto v globino nad 20 km, se utaborili v Puerto Arvilla in na estaciji La Florida izobesili čilensko zastavo.

Na sestanku predsednikov dr. Illije in dr. Freia in njunih sodelavcev so se čilenske oblasti obvezale, da bodo izdale potrebna navodila, da se bodo čilenski karabinerji vrnili na čilensko stran.

Med sestankom obeh predsednikov in tudi pozneje pa ni bilo prav nič opaziti, da imajo čilenski karabinerji namero umakniti se nazaj na čilensko stran. Ravno obratno. Še dalje so prodirali na argentinsko področje, tako da so prišli že v globino 35 km od argentinske čilenske meje.

Spričo takega stanja je argentinska vlada dne 1. novembra poslala čilenski vladi oster protest, na katerega je vlada sosednje republike odgovorila, da bo odredila, da se zadeva čimprej uredi.

Čas je tekel, čilenski karabinerji so pa ostali še naprej na argentinski zemlji. Zato je argentinska vlada dne 4. novembra povabila čilenskega veleposlanika v Bs. Airesu ter ga obvestila, da bodo naslednjega dne, t. j. 5. novembra oddelki argentinskih orožnikov odšli na področje Lagune Desierto ter bodo s silo pregnali čilenske karabinerje, če jih bodo še tam dobili. Na to sporočilo so čilenske oblasti znova odgovorile, da bodo izpolnile mendoske sklepe. Zatrjevale so tudi, da na omejenem področju sploh ni več čilenskih karabinerjev ter da argentinsko orožništvo brez skrbi odide na področje Lagune Desierto, ker da tam ni več čilenskih karabinerjev, pač pa da so še v Sepulveda Sur, odkoder da pa tudi že odhajajo. Po takih informacijah je argentinski predsednik dr. Illia izdal povelje, da se odloži odhod oddelkov arg. žandarmerije na področje Lagune Desierto do 6. novembra, da ja ne bi prišlo do spopada med argent. orožniki in čilenskimi karabinerji. Istočasno je vlada tudi objavila, da smatra za nujno, da se čimprej sestane komisiji obeh držav za urejanje mejnih sporov.

Ko so 6. novembra oddelki argent. orožnikov izvrševali povelje nadrejenih

Nemčije Maurice Couve de Murville in Gerhard Schroeder se bosta sestala 12. t. m. ter razpravljala o zunanjih zunanjepolitičnih dogodkih. Na sestanku bo francoski zun. minister obvestil svojega nemškega tovariša o svojem zadnjem obisku v Moskvi ter o razgovorih, ki jih je imel tam. V Moskvi so ob njegovem obisku sedanji sovjetski oblastniki nonovili povabilo, naj bi general De Gaulle obiskal Moskvo.

V uruguayski prestolnici Montevideo je imela prejšnji petek uruguayska policija ob sodelovanju z argentinsko policijo 15-urno borbo z argentinskimi roparji in razbojniki, ki so v Argentini izvršili več drznih roparskih napadov. Med drugim na občino San Fernando na področju Vel. Bs. Airesa. Ker se roparji v stanovanju, ki so ga imeli v Montevideo, niso hoteli predati, ter so se krčevito branili z najmodernejšim strelnim orožjem, je morala tudi policija uporabljati orožje in sicer poleg strojnih pušk še bombe ter solzilne pline. V bojih so bili trije roparji ubiti, četrti se je pa rešil s pobegom še pred napadom policije na skrivališče roparjev. Policija je imela prav tako žrtve ter so bili na njeni strani tudi trije mrtvi.

oblasti in prišli na področje Lagune Desierto, so ugotovili, da so čilenski karabinerji še vedno tam, t. j. v globini 30 km na argentinskem državnem področju in da imajo tudi še izobešeno svojo zastavo. Pozvali so jih, naj zapuste argentinsko državno ozemlje in odidejo na čilensko stran. Čilenski karabinerji so odgovorili odklonilno, istočasno pa začeli tudi streljati na argentinske orožnike. Ti so odgovorili in pri tem je bil ubit poročnik čilenskih karabinerjev, dva pa ranjena. Argentinski orožniki so ostale čilenske karabinerje zajeli ter vse prepeljali v Río Gallegos.

Zaradi tega dogodka je nastalo v Čilu razburjenje. Čeprav so dogodek zakrivali Čilenci sami, je čilenska javnost delala zanj odgovorne argent. orožnike. V demonstracijah so v Čilu zažgali celo argentinsko zastavo. Sploh so imeli hujskači obilo priložnosti za hujskanje na „revanžo“.

Argentinske oblasti presojaajo položaj resno in trezno. Vlada je v ponedeljek objavila sporočilo, v katerem obzaruje ta dogodek, ki je v obrambi argent. teritorialnih pravic zahteval prelivanje krvi, ter zatrjuje, da je čilenski vladi pripravljena vrniti truplo padlega karabinerskega poročnika, kakor zajete karabinerje. To se je že zgodilo. V Argentini je ostal samo še ranjeni čilenski karabiner, ki zaradi operacije še ne more prenesti prevoza.

Argentinska vlada je tudi zatrnila, da je pripravljena vse storiti, da se tudi ta incident med obema državama uredi v duhu prijateljstva in sporazuma, ne bo pa trpela žalitev svojega državnega dostojanstva in tudi ne kršitve suverenosti svojega državnega področja.

Velik udarec za argentinsko vojno letalstvo

Vsa javnost v Argentini je še vedno pod vtisom velike letalske nesreče, ki se je zgodila 3. novembra, ko so se vneli motorji na štirimotornem letalu DC med poletom iz Panamske republike proti El Salvadorju. V nesreči je izgubilo življenje 68 argentinskih letalcev, med njimi 55 letalskih kadetov zadnjega letnika letalske akademije, ki so vembra oddelki argentinskih orožnikov bili na študijskem potovanju v ZDA. Ob panamski obali so doslej našli samo nekaj predmetov letalskih rešilnih naprav. Zaradi te velike nesreče je bilo v Argentini proglašeno narodno žalovanje ter so bile zaradi tega odpovedane tudi vse velike javne slavnosti ob obisku belgijskega kraljevskega para — kralja Baldoina in kraljice Fabiole.

Prvi letalski nesreči je prejšnje nedeljo sledila druga. Od tega dne zvečer namreč ni nobenega glasu o pomor- (Nadaljevanje na 2. strani)

ŽENA IN NJEN SVET

Anica Kraljeva

Naložba na dolgo dobo

„Ta človek pa zares pametno govori. In koliko ve, kako jasno misli in sodi! Kaj bi dal, da bi moji sinovi postali taki!“ Tako je razmišljal mladi oče in zaskrbel ga je bodočnost otrok. Morda ni pomislil, da imajo njegovi sinovi prav toliko možnosti za duševni razvoj, kakor ga je imel v mladosti oni „pametni in izobraženi gospod“. Prav v njegovih, v očetovskih rokah je ključ, ki bo otrokom odprl vrata v svet izobrazbe in duhovnega bogastva.

V življenjskih velikih možberemo, da so njihovi starši že v detinski dobi otroka gledali daleč v njegovo bodočnost. Vedeli so, da mu bo najboljša dota izobrazba, izbira poklica po naravnih nagnjenjih, znanje jezikov, duhovna globina. Vsi so že zgodaj spoznali privlačno moč knjige.

Začelo se je pri pravljicah

Tudi v naši domovini smo znali ceniti vrednost knjige. Tujci, ki so hodili po naših krajih, se niso mogli dovolj načuditi, ko so v kmečkih hišah našli polico s knjigami. Mohorjeve knjige so naše kmečke družine prečitale največ v zimskih večerih. Nič ni bilo čudnega videti okoli ognja starše in otroke, kako so v molku sledili zgodbi, ki jo je ponavadi čital tisti izmed otrok, ki je najbolje znal. In prav ti mladi čitatelji so največkrat postali za vse življenje strastni bralci. Iz njih so zrastle pametni možje in žene.

Zanimivo bi bilo ugotoviti, koliko te dedščine smo prinesli v tujino in koliko je ohranili.

„Saj ni časa za čitanje! In — saj imamo televizijo. Iz nje vse zvemo in tudi dostikrat vidimo, kaj se godi po svetu.“

Zmota, huda zmota, ki je po naših družinah že rodila bridke sadove!

Učiteljica, ki uči na sobotni šoli, je z žalostjo potožila: „Deklice se še nekam zanimajo za knjige, dečki pa prav nič! Kaj bo iz njih, ko so tako brezbrizni in nevedni? Ali starši tega ne vidijo?“ Na obrazu ji je bilo videti, kako ji je hudo. Zdi se, da so nje otroci bliže kot pa lastnim staršem.

Kako se bodo kesali!

ARGENTINA

(Nadaljevanje s 1. str.)

skem letalu Neptun, ki je sodelovalo pri pomorskih vajah vojnih mornaric Argentine, Uruguaya, Brazila in ZDA. Letalo se je s patrolnega poleta že vračalo v svojo bazo Gravatai v brazilskem mestu Porto Alegre, pa je bila na mah prekinjena nadaljnja radijska zveza z njim. V letalu je bilo 11 mož posadke.

Tretje letalo je pa strmoglavilo v Comodoro Rivadavia v torek 8. t. m.

Eliot: Umor v katedrali

Slovensko katoliško akademsko društvo je v proslavo desetletnice obstoja uprizorilo Eliotovo dramo Umor v katedrali v režiji Nikolaja Jeločnika. Prva predstava je bila v soboto 30. 10. t. l. Naslednji dan so jo ponovili v proslavo praznika Kristusa kralja, pa še enkrat igrali na praznik Vseh svetnikov. SKAD je z Jeločnikom tako uprizorilo eno kakovostno največjih modernih oderskih del po večini z lastnim članstvom in že za opravljeno delo zasluži vse priznanje in pohvalo. Priprave za uprizoritev so zahtevale zelo veliko časa in truda. Dramo so naštevali temeljito in prva predstava v soboto je stekla tako pripravljena, da ni bilo čutiti nobene premierske zadrege in je vse v redu potekalo. Že za to zamudno delo in do minucioznosti porabljen trud zasluži to društvo-jubilant in režiser vso odkritosrčno pohvalo.

Thomas Stearns Eliot in njegova drama Umor v katedrali sta v programskem snopiču, ki je izšel v opremi I. Bukovca, primerno osvetljena. Avtorja označuje postavim tudi slovenski (komunistični) Priročni leksikon (1959) za največjega angleškega sodobnega pesnika. Nam v izseljenstvu je Eliota približal s prevodi France Papež, ki je tudi o pesniku pisal; želeli bi si še podrobnejšo stilno analizo Eliotove umetnosti in oris njegovega pomena v raz-

čitanje knjige je vse večjega in globljega pomena kakor gledanje bežnih slik na televiziji.

Dobra knjiga nam odpira nova zanimanja, zbuja zdravo radovednost in fantazijo. Ob čitanju lahko preišljujemo. Ne! Moramo preišljovati! V tem je njena vrednost. In koliko je vreden pogovor o isti knjigi! Pomaga nam, da svoja mnenja izčistimo, popravimo ali utrdimo.

Vzgojitelji močno priporočajo, naj bi vsaka družina imela knjižnico. Seveda vsaka po svojih možnostih. Poleg tega posebno poudarjajo velik pomen skupnega čitanja. To družino povezuje v prijetnem užitku.

„Naši otroci,“ je povedala mlada gospa, „ne gredo spat, če skupaj ne prečitamo vsaj eno pravljico ali pesmico. Začeli smo že s prvim otrokom, ko je tako lepo prosil, danes je to že navada. Tako je kakor nekak priboljšek po večerji. Zjad tudi že kar sami to opravijo, saj starejša dva že hodita v šolo.“

Ta gospa se morda niti ne zaveda, kakšno bogastvo za bodočnost daje svojim otrokom. Ko bodo dorastli, ji bodo za to neizmerno hvaležni.

Čitanje vzbuja v otroku posebno živahno fantazijo, ki deluje v njem kakor nevidni strojček. In prav to delovanje je večkrat odločilno za poznejše stvarjalno delo v raznih poklih.

Ker bi naj prve pravljice bile naše slovenske, bo otrok dobil z njimi vpogled v drugačno kulturo, kot pa je ta, ki jo bo spoznal kasneje okrog sebe.

In potem: vrednost jezika! Za kar se mnogi borijo kasneje, bo njemu dan, ko samo po sebi, s prijetnim užikom. Sama sem videla: Oče številne družine je na dvorišču delal, sinček je sedel na klopi in na glas čital iz slovenskega berila. Trdo je šlo, zato je deček slabe volje, a prav zato, da premaga težave, ga je očka izbral. Z velikim zanimanjem ga poslušala, popravlja in vzpodbuja.

Otroku je tako lažje. In kar dobro se mu zdi, da lahko očku bere. In kasneje, ko se mu bo odprlo gladko branje, bo imel dvojni užitek.

Zrtev za otroka! Seveda, brez žrtev nikamor ne pridemo. Ta žrtev je pa gotovo „dobra inverzija“. Tisti otrok, ki ne bo doma bral slovenskih knjig in vzljudil branja, bo težko tudi pozneje vzel v roke špansko ali angleško knjigo.

In ker želimo, da bi naši otroci bili vsaj tako brihtni in da bi v življenju vsaj tako uspeli kakor drugi, dajmo, žrtvuemo vsak dan nekaj časa, da jim pomoremo žež prve težave

voju modernega slovstva, če se ju upa kdo od naših literarnih znanstvenikov lotiti. Tudi Umor v katedrali je prevedel France Papež in kolikor smo mogli tekstu slediti, zelo dobro.

Prav v tej zvezi bi omenili, da so v tekstu mesta, ki prav nič ne kažejo govornice v letu 1170, ko se drama godi. So vmes mesta, ki zvenijo popolnoma moderno in bi jih človek 12. stoletja niti ne znal povedati. Tudi ni v tekstu tistega simbolizma, ki smo ga vajeni pri literarnih delih ekspresionistične smeri in ki je tam jezikovno-lepotno celo iskan. Meni se sliši Eliotov tekst brez iskanih olepšav, podobno kot je moderna arhitektura deloma odklanjala ornament (Loos). Dasi se drama godi v določenem zgodovinskem času, na meji med romanskim in gotskim slogom, Umor v katedrali ni historična drama v starem smislu, kar so režiser in scenografa pravilno razumeli in takšno predstavo tudi dali. Zato so obleke le približno bile poznoromanske; v duhu tedanjega časa je bil pravilno kostumiran le nadškof Becket (nizka mitra), ostali igralci le približno, postavim duhovniki-benediktinci, ki so bili takrat malo drugače oblečeni. Vse to na povedani značaj drame ni prav nič motilo. Pri tem bi še omenil, da je bilo versko čustvovanje v letu 1170 v marsičem drugačno kot v poznejših časih in kar je bilo tiste čase splošen pojav,

XIII. mladinski dan v Buenos Airesu

Spet so nas povabili člani in članice organizacij Slovenske fantovske zveze in Slovenskih dekliških krožkov na vsakoletno prireditev na Pristavo v Morón. Letošnji, že XIII. mladinski dan, se je pričel s sv. mašo ob 11 dopoldne. Direktor msgr. Anton Orehar jo je daroval za pred kratkim umrlega zvestega člana SFZ Matjaža Kunčiča. Med sv. mašo, katere se je udeležilo lepo število mladine ter bližnji okoličani, je imel tehtno pridigo, iz katere povzemamo naslednje misli.

Vsaka mladinska prireditev nam kliče v spomin delo slovenskih mladinskih organizacij, ki so zrastle kot sad I. slovenskega katoliškega shoda z namenom: ohraniti in poglobiti krščanstvo med mladimi ter prav usmeriti vse narodno delo v njihovih vrstah.

Koliko dela je bilo opravljenega v „Orlu“ in kasneje v fantovskih in dekliških krožkih do revolucije! Danes vaši organizaciji nadaljujeta to delo v spremenjenih razmerah z drugimi sredstvi, toda z istim ciljem.

Pavel VI. je zastopnikom mladine pred časom pokazal smer njihovega apostolata: poglobitev verskega življenja med mlačnimi ter evangelizacijo med nevernimi. Obojno imate okrog sebe. Deloma v lastnih narodnih vrstah, deloma med drugimi. Vse versko in narodno delo, ki je cilj vaših organizacij, morate opravljati v duhu evangeljskega veselja z dobroto. Prvo delovno polje imate pri lastnem naraščanju v organizacijah, kjer še bolj velja metoda dobrote in veselja, ker jih ne za vero, ne za zvestobo narodu ne morete ohraniti z mrkostojo in silo, seveda v nobenem pomenu to ne pomeni popuščanja.

Da boste delo med drugimi uspešno opravili, morate skrbeti za resno poglobitev samih sebe, v verskem in narodnem pogledu. Prav isto moramo storiti mi stari, ki moramo biti vam mladim pred vsem zgled v vsem ravnanju.

Po sv. maši je bilo na razpolago kosilo, ki so ga pripravile naše mlade kuharice.

Popoldne, malo po četrti uri, so se zbrali ob drogu predsedniki, predsednice in delegati krajevnih odborov obeh mladinskih organizacij. Zvezna predsednica SDO Majda Tomažič in predsednik SFZ Jernej Dobovšek sta ob petju argentinske in slovenske himne dvignila obe zastavi. Sledila je mladinska himna, ki jo je uglasbil prof. Cigan iz Celovca.

Predsednik SFZ g. Jernej Dobovšek je nato pozdravil vse prijatelje mladine, udeležene na XIII. mladinskem dnevu. V govoru zbranim fantom in dekletom je povedal misli, ki so vredne, da jih ponovimo.

GOVOR PREDSEDNIKA SFZ

Po 20 letih zdomstva se naša mladina že trinajstič zbra, da proslavi svoj dan, kar je dokaz, da slovenska mladina še živi in da hoče živeti. Vam

vsem se zahvaljujem za vašo pridnost, delo in požrtvovalnost. Naša pot je težka, a naša slovenska zavest je velika. Zavedamo se, da bomo kmalu moral prevzeti odgovornost obstoja naše emigracije. Najtežje delo so že opravili naši starši in vzgojitelji, ki so prestali najhujše udarce. Postavili pa so nam osnovno: naše slovenske šole in domove, mi pa se moramo pripravljati ideološko in kulturno. Svet nenehno napreduje z velikimi koraki ter zahteva od posameznika večjo razgledanost kakor v prejšnjih časih. Zato moramo doseči čim višjo možno izobrazbo. Dane so vse možnosti, tako v slovenskih šolah in gimnazijah in tudi v šolah tega gostoljubnega naroda. Ponovno se obračam na starše, naj budijo svojim otrokom veselje do študija in naj jim tudi skušajo omogočiti najvišjo izobrazbo. Zavedati se moramo, da brez izobražencev naša emigracija ne bo mogla uspevati.

Zavedajmo se, da smo ostanek naroda, ki se je odločil za svobodo. Moramo biti delavni. Nismo na istem položaju, kot ekonomski emigranti. Mi se ne borimo za kruh, borimo se za idejo. Za idejo, za katero je padlo 12.000 fantov. Naše delo je edini krik naroda, naroda, ki sedaj klubuje največjemu zlu. Ponavljam, ne smemo stati s prekrižanimi rokami. To bi bilo izdajstvo, bili bi odpadniki ideje, za katero je narod toliko žrtvoval. Vprašali so nas za naše mnenje o Sloveniji. Povedali smo ga odkrito, iz srca. Smo pa tudi mnenja, da še ni čas razpravljati o notranjih problemih. Trenutno naj bo naša glavna naloga, ostati dobri Slovenci, spoštovati miselnost drugega, razen seveda tiste miselnosti, ki v bistvu zamikuje svobodo.

Zavedajmo se, da smo mi, ki živimo v tej gostoljubni deželi, dosegli med vsemi Slovenci v svetu največ, tako na verskem, kulturnem in socialnem polju. Naj nas ne ločijo dejanja v preteklosti. Mi mladi zdomski Slovenci skoro ne moremo razumeti nesporazumov o delih pred 20 ali 30 leti. Za nas je in bo le ena misel: Slovenec sem in bom.“

POZDRAV DR. KREKU

Njegov govor so navzoči sprejeli z navdušenjem. Prav tako so s plaskanjem soglasno odobrili njegov predlog, naj se odpošlje predsedniku Narodnega odbora za Slovenijo dr. Mihi Kreku pismo v zahvalo za čestitke in oklic Narodnega odbora za naš praznik. Besedilo pismo se glasi: „Pozdravljamo in pridružujemo se oklicu Narodnega odbora za Slovenijo k narodnemu prazniku osvobođenja. Nudimo vam na razpolago edino, kar premoremo: svojo ljubezen do Slovenije, svojo mlado moč in svojo slovensko pridnost in poštenost. V sebi čutimo le en klic: Slovenec sem in bom.“

Po odobritvi pisma je takoj sledila razdelitev pokalov, ki so jih posamezni odseki pridobili v tekmovanjih na šport-

nih dnevih. Tako je pokal za dekliško odbojko prejel krožek iz Morona, za namizni tenis odsek iz Ramos Mejía, odsek iz Slovenske vasi pa pokale za odbojko, za lahko atletiko in nogomet; poleg tega pa še prehodni pokal, ker je na športnih dnevih zbral največ točk.

Nato se je začel nastop. Prva so nastopila dekleta iz Ramos Mejía z lepo vajo, skoraj talno telovadbo, ki jo je pripravila ga. Vivodova. Prav lep pogled je nudila druga točka: Nod sto naraščajnic iz vseh delov Buenos Airesa je prikoralo na igrišče ob petju dekliške koračnice „Pogum“. Pesem je nastudirala ga. Marija Geržiničeva, vajo s slovenskimi trakovi, ki so jo izvajale naraščajnice, pa je sestavila ga. Marjanca Kraljeva. Oboje je spremljal s harmoniko g. Viktor Jenko. Enotni nastop naraščajnic je bil sad neutrudnega dela referentke Zedinjene Slovenije ge. Marjane Marnove in deklet, ki so v posameznih okrožjih z učenjem pomagale.

Naraščajniki so se letos postavili z novim nastopom. Pod vodstvom Tineta Vivoda so pokazali v prav sodobnem načinu telovadne vaje združene z igrami z žogo.

Mladenke iz San Martina so nastopile v rajalni vaji, ki jo je sestavil prof. Stane Zupan, na harmoniki pa jih je spremljal g. V. Jenko.

Za zaključek nastopa so članice vseh odsekov v prijetni obliki, mogli bi reči prav folklorno, prikazale sedem različnih plesov; najprej vsak krožek v svojem krogu, nato pa vse skupaj. Nastop, ki ga je nastudirala ga. Iva Vivodova, je bil nadvse učinkovit. Ob koncu so se dekleta zahvalile gospe za trud z lepim šopkom.

Gledalcem so izvajanja naše mladine nudila velik užitek. Priznanje za delo in vzpodbudo za naprej so izrazili z navdušenim plaskanjem.

Letošnji mladinski nastop se je tako uvrstil med najlepše dosedanje. Bil je programsko dobro naštevan in odlično izveden. Število nastopajočih daje upanja na lep razvoj športno-telovadnega udejstvovanja, upajmo, tudi članov, ki smo jih letos med nastopajočimi pogrešili.

Ker je že tradicionalno, da se na mladinskem dnevu pomerijo v odbojki, je moštvo Orel, reprezentanca SFZ, ki tekmuje tudi v tuškajšnji ligi novincev, povabilo moštvo češki Sokol iz Villa Dominio. Po napeti igri, ki jo je nekoliko oviral veter, je Orel premagal v štirih setih Sokola z 11:15, 15:7, 15:13 in 15:10. Ljubitelji odbojke so bili deležni užitka zlasti v nekaterih trenutkih zanimive in borbene igre. Zmaga reprezentance SFZ je bila zaslužena, čeprav so tudi Čehi pokazali, da imajo dobro moštvo. Orel bi mogel s pridnim treningom doseči še dosti več; ima dober material v „veteranih“ kakor v mlajših.

Po končanem uradnem programu se je steklo popoldne 13. mladinskega dne v prijeten družaben večer.

prav to je dalo pisatelju zajemljivo, izredno snov za njegovo dramo.

Pojem režije pri gledaliških uprizoritvah je dostikrat zelo raztegljiv in spet skrčljiv. Ocenjevalec je večkrat v zadregi, ali naj zaslužno za dobro rešeno vlogo pripiše igralcu ali režiserju. Prav tako je z grajo za nerazumljivo vlogo. V našem primeru je režija še označena z dodatnimi zamislijo in koreografijo. To nikakor ni samohvala, je prav tako lahko izpostavljanje graji. Pa „zamisel“ ne pomeni samo zamisli poteka dejanja in vodstva predstave, ampak tudi zamisel scene, osvetljave in še česa. Zamisel je pri komaj tridesetletnem delu nekaj zelo važnega, ker takšno delo še nima na odru večje, že ustaljene tradicije kot npr. kakšen Hamlet ali naše Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Kajti na splošno lahko trdimo, da je teater izmed vseh umetnosti najbolj podvržen ekleticizmu. Jeločnikova zamisel je bila v veliki večini odlična. Lahko bi bil nadškof Tomaž v smislu srednjeveške centralne kompozicije (pri pridigi) še bolj centriran pred oltar in podobno, pa tudi tako, izven prave scene stoječ je bil na mestu. Zbor canterburjskih žena je bil deloma pomaknjen bolj na desno, da glavnega prizorišča ni zakrival. Najbolj preišljeno so bili razpostavljeni skuševavci. Nekoliko utrujajoče so učinkovale procesije nastopajočih, večkrat potegnjene v dolžino po vijugah scene.

Osvetljava je bila tokrat odlična brez nepotrebnega kopičenja raznobarnih obsevljav, dočim so zvočni učinki zaradi raznih ponavljanj postali včasih že monotoni. A to je končno lastnost koral.

Scena je bila po zaslugi gg. Bukovca in Duha zelo na mestu. Obseg ji je določil vsekakor režiser in bi utegnila dobro služiti tudi večjemu številu nastopajočih kot je bilo v našem slučaju. Formalna zamisel je bila pa povsem Bukovčeva in Duhova. Ni bila posnetek nekega historičnega sloga, a prav za konec romanske dobe je bila v svoji moderni stilizaciji nad vse umestna. Scenografa zaslužita prav posebno priznanje. Sploh je bilo toliko režijskih zamislov — režijsko vzeto v širokem smislu besede — da še z daleka ne moremo vseh omeniti. A ne bi smeli zamolčati preciznega vodstva predstave, ki gre v zaslugi g. Andreju Žužku.

Če vzamemo osebe kar v vrstnem redu, kot jih navaja programski snopič, potem je bil zbor canterburjskih žena (gdč. Lučka Bajec, Cristina Conde, Mara Černak, Marijana Homovc, Ljudmila Hribar, Marijana Hribar, Alenka Jenko, Marinka Kovač, Režika Marn, Elizabeta Mele, Marija Mehle, Olga Sladič, Marjeta Smersu, Tinka Urbančič) popolnoma v smislu Jeločnikovih besed v programskem snopiču. Toda njegov delež v vodstvu zbora ni bil samo koreografski v ožjem smislu besede, ampak tudi v zvočnosti. Glede koreogra-

fije bi pripomnil, da vplivajo nekoliko utrujajoče vedno iste drže, ki se ponavljajo že od misterija o Sv. Ceciliji mimo župančičeve Dume: v eno smer iztegnjene roke. Zelo posrečena je bila razdelitev zborovega teksta na posamezne članice zbora, pri čemer se je izkazala nekakšna voditeljica zbora gdč. Smersujeva, a ne vem, zakaj so morale potem vse, ena za drugo skleniti roke nad glavo. Kadar je zbor govoril ves enotno, so bile velike razlike med tihoto in glasnostjo. Takšni zvočni efekti so gotovo zelo mikavni za poslušavca, ki tekst pozna, recimo kar za režiserja. Toda povprečni poslušavec, ki mora tekst pazno spremljati, ker ga še ne pozna, ko drama še ni izšla v knjižni obliki, teksta v pianissimih ne razume. To pripombo so mi povedali tudi gledalci, ki so sedeli v prvi vrsti in drugače dobro slišijo.

Trije stolni duhovniki (Franci Sušnik, Janez Zorc, Jernej Dobovšek) in trije drugi duhovniki (Ciril Jan, Boštjan Petriček, Bogo Rozina) so bili prav dobri. Tako me je posebno presenetil g. Zorc, ki je znal dati režiserjevimi navodilom tudi lastno občutje. Tudi sel (Boštjan Petriček) je med njimi s svojim zvonkim glasom briljiral.

Nadškofa Tomaža Becketa je igral že preiskušeni igralec g. Frido Beznik z dograjeno mimiko in neko naravnostjo, ki je drugačna kot srednjeveški patos. To se je poznalo posebno v inter-

Novice iz Slovenije

Člana ljubljanskega kino kluba Unica Studio Fedor Rems in Dušan Hren sta ob sodelovanju članov Slovenskega okteta in drugih sodelavcev napravila polurni barvni fim „Stara gorenjska ohcet“. Vanj sta zajela vrsto priljubljenih narodnih pesmi, zlasti ženitovanjskih ter pisane folklorne prizore z gorenjskim pejsažem, predvsem Bleda. Film je bil poslan na mednarodni kongres UNICA in z njim zvezano 27. mednarodno tekmovanje amaterskega filma. V hudi mednarodni konkurenci je dobil slovenski film Stara gorenjska ohcet srebrno medaljo in povrh še prehodno pokal kot „najboljši optimistični film“ festivala

Dirigent mariborske opere Boris Skvarča je dobil na tekmovanju dirigentov v Sieni v Italiji med 48 udeleženci iz enajstih držav prvo mesto in so ga proglasili za najboljšega dirigenta.

Umrli so. V Ljubljani: Darinka Majerhold, Ivan Koren, upok., Alojzij Klemenčič, biv. gostilničar, Ludvik Urbas,

Jakob Škerl, Anica Matijevec, vdova Pirkovič roj. Wiessel, Minka Sever, Franjo Justin, obratovodja v p., Ivan Kompoš, Ana Jagodic roj. Rekar, Helena Križnar, Leopold Pajk, šolski upravitelj v p., Anton Kos, Ana Rozman roj. Černe, Kati Zupan, Hana Blejec roj. Černe, Franc Oblak sodni uradnik v p. in Franc Potočnik, mizarški mojster v Zireh, Anton Kos, železničar v p. v Sneberjah, Alojz Starc v Gorici vasi pri Ribnici, Alojzija Rant v Celju, Lovro Žemva, upok. v Stični, Marko Oražem, pos. v Dolenji vasi pri Ribnici, Milutin Gorup v Mariboru, Ivan Ogrin v Košikah pri Kamniku, Jože Kerin v Salti vasi pri Kočevju, Gusti Gorup roj. Bajželj v Mariboru, Roza Kos v Pod-sredi, Ema Volker v Trbovljah, Ana Jenko roj. Košir v Naklem, Jaroslav Bubenček, upošč. prekaževalec v Stični, Terezija Lazar roj. Kašček v Kamniku, Miro Pavelšek, elektroključavničar v Trbovljah, Franc Kočar v Trbovljah in Franc Turk vodovodni inštalater v Brežicah.

SLOVENCIV ARGENTINI

BUENOS AIRES

Pred Žerovnikovo razstavo

G. Jože Žerovnik bo v soboto, 13. t. m., odprl v prostorih Slovenske hranilnice v Ramos Mejiji razstavo svojih kipov. S to kulturno prireditvijo hoče hranilnica počastiti letošnjo stoletnico rojstva dr. Janeza Ev. Kreka in petindvajsetletnico smrti dr. Antona Korošca, dveh najodličnejših slovenskih združnih delavcev.

G. Žerovnik je sedaj predvsem rezbar, ki reže, izrezljava kipe iz lesa. V mladosti, kot otrok je pa predvsem gnetel iz ilovice in mavca. Kot študent na gimnaziji je posebno rad risal. S 14. letom je brez vednosti staršev stopil v podobarsko delavnico mojstra Hrovatina v Domžalah in ostal potem v tej delavnici štiri leta. Tam se je tudi spoznal z zdaj v Buenos Airesu delujočim kiparjem Francetom Ahčinom. Kot Ahčin se je tudi Žerovnik prizadeval po učni podobarski dobi pri Hrovatinu svoje znanje še spopolniti. Toda vojska mu je izpopolnjevanje na kakšni akademiji preprečila. Odšel je na Jesenice, najprej k podjetju Dedek, pozneje se je pa tudi na Jesenicah uril kot rezbar, dokler ga niso Nemci vtaknili v vojske. A tudi pri vojaki je delal v svoji stroki. Pot ga je zanesla skoraj po vsej Evropi, v Nemčijo, Belgijo, Francijo, na Madžarsko, Poljsko, v Litvo, Latvijo in celo na Finsko. Povsod je obiskoval muzeje in kulturne prireditve in se spoznal z mnogimi ljudmi svoje stroke. Po končani vojski ni hotel ostati

v Sloveniji in je šel v begunstvo. Kot rezbar se je uveljavljal v taboriščih v Lienzu in Spittalu, skromno pač, ker ni bilo niti pravega orodja niti primerne prostora.

V Argentini je dobil najprej zaposlitev v neki rezbarski delavnici. Vpisal se je tudi na kiparsko šolo. Po nekaj letih težkega življenja v tej deželi je prišel z lastno delavnico. Čeprav je bil začetek skromen, se je s kakovostjo del vedno bolj uveljavljal. Časopisi in revije so pričeli prinašati reprodukcije Žerovnikovih del.

Letos je sodeloval na razstavi v Don Torquatu. O Žerovniku so pisali listi Clarín, Mundo, La Razón; kanal 13 je pa 10. oktobra tudi razkazoval njegova dela. Nekdanji součeneč, kipar Ahčin ga je vzpodbujal, naj priredi tudi za Slovence samostojno razstavo, ki jo čemo imeli priložnost videti 13. in 14. t. m. v Slovenski hranilnici v Ramos Mejiji. Opozarjamo vse tukajšnje Slovence, naj se razstave udeležijo in tako spoznajo delo Jožeta Žerovnika.

Osebnosti

Poroka. V soboto, dne 6. novembra, sta se poročila v cerkvi Marije Pomočnice v Don Boskovem zavodu v R. Mejiji Mirko Vitrih in gđ. Betka Maček, voditeljica folklorne skupine v San Justu. Mladi par je poročil in imel tudi poročno mašo g. direktor msgr. A. Orehar, za priči sta bila nevesti njen svak Slavko Urbančič, ženinu pa njegova sestra ga. Vlada Brula roj. Vitrih. Med mašo je pel pevski zbor „Gallus“. Novoporočencema ob vstopu v novo življenje želimo vso srečo in obilo božjega blagoslova.

SPOMINI VLADIMIRJA VAUHNIKA NEVIDNA FRONTA so izšli

V knjigi sta združena dva dela spominov. V prvem opisuje generalštabni polkovnik Vauhnik svoje delo in strokovno opazovanje vojnih dogodkov kot jugoslovanski vojni ataše pri Hitlerjevi vladi v Berlinu od pomadi 1939 do napada Nemčije na Jugoslavijo. V drugem delu pa opisuje, kako se je rešil smrti v gestapovski ječi v Berlinu ter nato delo tajne obveščevalne službe za zapadne zaveznike, katero je organiziral in vodil in je imela svoje središče v Ljubljani. Posebno zanimivi so pišeči kritični pogledi na razvoj dogodkov v Sloveniji, Jugoslaviji in v svetu.

Knjiga je tiskana na prvovrstnem papirju in ima 448 strani, 20 ilustracij in grafikonov. Opremil jo je g. Ivan Bukovec.

Cena knjigi je za vezan izvod 800 pesov, za broširan izvod pa 700 pesov.

Na razpolago je v Slovenski hiši v Dušnopastirski pisarni in v upravi Svobodne Slovenije. Naročila sprejemajo tudi vsi poverjeniki Svobodne Slovenije.

Pismena naročila sprejema uprava Svobodne Slovenije, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires. Za poštnino, priporočnino ter ovojnino je pri naročilu po pošti doplačati 50 pesov.

Družinska sreča. V družini Maksa Osojnika in njegove življenjske družice ge. Franke roj. Bidovec se je rodil sinček. V slovenski kapeli ga je krstil na ime Andrej g. direktor msgr. Anton Orehar. Srečni družini naše žestitke!

† Ing. Peter Rozman. Iz ZDA smo dobili sporočilo, da je dne 26. oktobra t. l. umrl v West Allisu ing. Peter Rozman, bivši major kr. jugoslovanske vojne mornarice in bivši major slovenskega domobranstva. Rajni ing. Peter Rozman je bil rojen na Jesenicah 11. julija 1896 kot sin Petra Rozmana predvojnega neumornega krščansko-socialnega in političnega delavca na Jesenicah. Med prvo svetovno vojno je bil kot študent mobiliziran ter bil poslan na bojišče v Galičico. Po vojni je nameraval najprej na Dunaju študirati medicino, pa se je premislil ter odšel v Prago, kjer se je na tam. univerzi vpisal na tehniško fakulteto. Študiral je strojno tehniko ter jo končal l. 1927. V Pragi je bil član akad. društva Krek. Po končanem študiju je dobil službo pri kr. jug. vojni mornarici kot strokovni inženir. Več let je imel na skrbi organizacijo topniškega strelišča za mornarico. Na suhem je imel vse pravice in dolžnosti disciplinskega oficirja. Zadržal leta pred drugo svetovno vojno je bil še z drugima dvema častnikoma poplaščen sprejemati za mornarico vojne dobave iz Škodovih tovarn. Zato je velikokrat potoval na češko. V mornarici je dosegel čin aktivnega majorja — ker je bil vedno na suhem je imel naslov majorja in ne kapetana korvete. Največ je služboval v bazi jug. vojne mornarice v Boki Kotorski. Spomladi l. 1941 je prišel v Ljubljano.

Med drugo svet. vojno je bil z drugimi jug. častniki v italijanski internaciji l. 1943 je pa vstopil v slov. domobranstvo. V ZDA je prišel leta 1950 ter dobil zaposlitev v strojni tovarni kot strokovni delavec.

Rajni zapuška ženo Heleno in sina Petra, sestre Pavlo Arnož, Cilko Perme, Ano Rozman, Urško Pšenico, nečakinjo go. Marijo por. z g. profesorjem Janezom Grumom ter ostale sorodstvo. Vsem izrekamo ob smrti drugega pokojnika iskreno sožalje, rajnemu pa naj bo lahka ameriška zemlja!

MASIČ-LANGUSOVI MAJDI V SPOMIN

Predno so te za vedno zaprli v krsto, se je z bolečino v sru poslavljal od Tebe še Tvoj mož Ciril. Kako krut sem se zdel samemu sebi, ko sem kmalu nato s silo pretrgal poslednji poljub Tvojega nad vse ljubečega Nanita. Ko se je obračal od

krste je prosil: „Papi, ne pusti mamic moje od nas.“ Ze sem mislil, da je najtežje že mimo, pa Te je objel še Tvoj sin Tomaž in s poslednjim poljubom pil Tvojo nepopisno ljubezen, ki si mu jo v svojem trpečem življenju izkazovala z zaskrbljenostjo ljubeče matere, še v poslednjem dihu. Dolgo je slonel z glavo na Tvojem mrtvem licu. Ko smo ga trgali od Tebe, je za trenutek dvignil glavo proti nam: „Saj sem močan; pustite me, naj se izjokam ob mamic.“ Znova je položil glavo na Tvojo. Njegove ljubeče ustnice niso čutile, da je smrt odvzela vso toploto Tvojemu licu. Sila dolžnosti je tudi njega iztrgala iz poslednjega objema.

Z zadnjim pogledom na Tvoje mrtvo truplo, se je materi trgalo srce, ker je s Teboj izgubila najstarejšo hčer od svojih desetih otrok. Solze nepopisne žalosti so drsele preko lic Tvojih bratov in sestra, vsak in vsakov, prijateljice in prijateljev, znancev. Krčeviti jok žalosti ob Tvoji krsti je bil Tebi poslednji Requiem po molitvah na domu.

Ob koncu zadnje vojne si izgubila očeta, čigar spomin je vključen tudi v našo narodno tragedijo. Rodila si tri sinove, od katerih zadnji je kmalu po rojstvu stopil med angelske zборе. Zdaj si z očetom in sinom v nebeški družbi večnosti, z njima, ki na tem svetu nista delila sreče s Teboj.

Kako si trpela ob Nanitu, ko so Ti ga skoro mrtvega položili v naročje

Vsak teden ena

KLIC DOMOVINE

Stanko Janežič

Megla zakriva domači svet, rahlo dežuje, v svetle sanje vjet romam na tuje.

Pridi, življenje, razgrni svoj kras, od blizu naj slišim tvoje zvenenje, da, da uživem vso slast.

Tiho trka na okno srca skozi puste daljine spomin nežesa lepega: klic domovine.

operacijske mize. Z vso ljubeznijo si ga ohranjala pri življenju. Pred letom dni, ko so mu z operacijskim nožem že drugič posegali v mlado telo, si trpela z materinsko ljubeznijo in pozabljala na svoje lastne bolečine, ko se je tudi v Tvoje telo vrinjalo seme smrti. Leto dni je razjedalo Tvoje zdravje in zdravniški poseg ni mogel zaustaviti zahrbtnih boleznih, ki Te je spravila na mrtvaški oder.

Zaspala si z molitvijo v naročju Tvojega ljubečega moža, ki si ga ljubila skozi vse življenje. Bila si mu ob strani, ko mu je umrl oče — Pavle —, katerega slovenska skupnost zaradi njegovega javnega delovanja ohranja v najlepšem spominu. Bila si mu tolažba ob izgubi matere v domovini. Opora pri bratovi bolezni. Trpela si z možem, čutila z njim in ga tolažila v težkih dneh trpljenja. Tvoje življenje ni bilo rožnato. Tvoja pot je bila polna žalosti, ki so jo od časa do časa vezali le redki trenutki kratke sreče.

Zdaj gledaš na nas iz onostranstva. Zdaj vidiš bolečino v sru Tvojega moža Cirila, Tvojih sinov Tomaža in Nanita, ki si jih zapustila. Vidiš globoko žalost matere, sester: Neže, Marte, Cvete in Tonke, ki so tiho trpele ob Tvoji krsti, da ne bi z glasnim jokom motile Tvojega poslednjega spanja. Vidiš globoko žalost bratov: Janeza, Jožeta, Cirila in Primoža, ki jim je še molitev zastala v grlu in ljubezen najmlajšega brata Jureta, ki je prišel od daleč, da Te spremi na Tvoji zadnji poti. Vidiš Tvoji užaloščeni svakinji Koko in Susy. Tvoji svaki: Eli, Franci, Rudi, Slavko sočustvujejo s Tvojimi najbližjimi, njih pa spremljajo Tvoje nečakinje: Jelka, Janika, Metka, Alenka, Lidija, Mojca, Julija in Regina ter nečaki: Andrej, Marko, Jurček, Mihec in Pavlito. Zdaj vidiš žalost prijateljice Line, Juanite, Benjamine, Štefke, Jelke in Anči ter prijateljev Viktorja, Slavkote, Bogota in Borisa ter še nešteto drugih, ki so Te hodili kropiti in Te spremljali na zadnji poti.

Brat Janez Te je posul z našo slovensko zemljo, jaz pa sem Ti poleg nagelnjov položil na prsi še belo vrnico. Nato so te pokrili. Skozi stekleno okence sem še gledal Tvoj spokojni obraz, dokler niso zaprli še tega. Gledali smo zaprto krsto in nismo se mogli zviševati v žalostno dejstvo, da v njej počiva zdaj Tvoje do smrti izmučeno telo.

Draga Majda! Zdaj gledaš iz nebeške Glorije iskreno željo naših src, naj dá Bog Tvoji duši večnega pokoja v luči Dobrote, nam pa tolažbe in Tvojega blagega in lepega spomina.

Tvoj svak R. B.

SLOVENSKI TABOR V SLOMŠKOVEM DOMU DNE 14. NOVEMBRA V POČASTITEV DR. KREKA OB 100-LETNICI ROJSTVA, DR. KOROSCA OB 25-LETNICI SMRTI IN SLOVENSKEGA NARODNEGA PRAZNIKA 29. OKTOBRA!

ljudju pri pridigi. Pri neki dramatizaciji Cankarjevega Martina Kačurja nam je učenje pridige blatnodolskega župnika vzelo več časa kot skoraj vse ostali Kačur, pa tudi Cankar se je pritoževal, koliko je trpel, da je pridigo napisal. Mislim, da so pridigarske vloge med najtežjimi in že zato g. Bezniku vsa čast!

Razporedbo štirih skuševavcev (gg. Božo Vivod, Jože Žakelj, Tine Mizerit, Tine Debeljak ml.) sem že posebej poveljal. Maske so bile „duhovom“ primerne, dasi jih bi bilo treba pri razsvetljavi, v kateri so igrali, posebej preizkusiti. Isti štirje gospodje kot skuševavce, so igrali tudi štiri viteze. Posebnost te drame je, da na koncu ti štirje vitezi nagovorijo poslušavce in jim svoje nagibe razložijo. Tako marsikaj človek žele na koncu zve, kar mu je med prejšnjim igranjem ostalo prikrito. Zlasti moram pohvaliti pri četvrtici izredno razločno in plastično govorjenje. Če bi enega ali drugega posebej pohvalil, bi ostalim trem krivico delal.

A kar velja posebej za viteze, je bila tudi odlika vseh drugih nastopajočih: govor je bil izbrusen in res vzorno slovenski, kar je gotovo med največjimi režiserjevimi zaslugami.

Predstave ob desetletnici obstoja SKAD-a so bile za režiserja in igravce uspeh, vreden njihovega neprecenljivega truda. Skratka, Umor v katedrali je bil — dogodek. Marijan Marolt

Janko Hafner

Vladimir Vauhnik: Na nevidni fronti

Dvajset let potem, ko so bili napisani in po desetih letih, odkar je njihov pisec omahnil v smrt, so v zdomstvu izšli spomini Vladimirja Vauhnika. Ob tem dokumentarnem delu, ob prvi slovenski originalni špionski (kakor čudno to zveni) knjigi nekaj misli k vprašanju, ki se bodo vzbujala marsikateremu bralcu Nevidne fronte.

„Če bomo imeli državo, bomo v njej vse probleme rešili. Če tega pogoja ne bo, je vse zastoj.“ je trdil Vauhnik po razpadu Jugoslavije l. 1941, zavedajoč se, da je obnove Jugoslavije mogoča le po prepadu nacistične Nemčije. Poraz tretjega rajha je bil za nas Slovence prvi pogoj za nadaljnji narodni obstoj, enostavno vprašanje: biti ali ne biti. In tako je generalštabni častnik, ki je sanjal svojčas, da bo morda kdaj premikal figure na šahovnici bojnega polja, moral iti v podzemlje — na nevidno fronto in na skrivaj biti po nacistični zverži s tem, da je sporočal zaveznikom, kje in kako je najbolj ranljiva. Posredno je povzročil Hitlerjevi vojski gotovo več škode kot vsa Jugoslavija za časa zasedbe.

Ne morem trditi, da je Vauhnikov primer edini primer načelnega in neizprosnega a uspešnega podzemeljskega boja proti nacizmu iz rodoljublja. Je

pa edinstven primer glede na težavnost razmer, v katerih je Vauhnik vztrajal v svoji zasebni vojski proti okupatorju. Zgodovina špijonskih podvigov v drugi svetovni vojni s posebnim poudarkom podčrtava tiste osebnosti, ki so kot načelni nasprotniki nacizma iz rodoljublja ali strankarskega prepričanja podirali z obveščevalnim delom Hitlerjev tretji rajh. Tako je Nemeč, žurnalist, zastopnik nemškega dopisnega urada v Tokiu — dr. Richard Sorge bil prikrit komunist in imel med vojno direktno brezžično zvezo z Moskvo. Kakor Vauhnik je tudi Sorge pravočasno zvedel l. 1941 za priprave Hitlerjevega napada na Sovjetsko zvezo. Sporočil je to v Moskvo. Tudi od drugod so prihajala opozorila glede bližajočega napada v obveščevalno vrhovno centralo v Moskvo. Ta je končno predložila — sovjeti in Nemčija so tedaj živeli pod streho prijateljskega pakta — Stalinu poročila o bližajočem se napadu nemške vojske. Zgodovinsko drži, da tedaj Stalin ni verjel v napad in je z rdečo tinto napisal na obvestilo: „To poročilo je angleška provokacija; poiščite provokatorja in ga kaznujte!“ Tako sta Stalin in komunistična strahovlada, ki so je bili v Rusiji vsi siti, bila glavna krivca, da so se ob nemškem vpadu udajale milijonske ruske armade.

Tudi Vauhnikov ljubljanski obveščevalni center, ki je segal v Jugoslavijo do Beograda, po Italiji, sedanji Avstriji in do Berlina, je gotovo marsikdaj pri zaveznikih naletel na gluha ušesa. Pa so se najbrž prav tako izučili, kot se je izučil Stalin v zvezi s Sorgejem. Bilo je že septembra 1941 in nemške vojske so se bližale Leningradu in Moskvi. Proti Japoncem v Mandžuriji so tedaj stale sovjetske sibirskie divizije z dobro zimsko opremo v vedni pripravnosti, če bi morda Japonci udarili proti sovjetom. Tedaj je Sorge sporočil v Moskvo: „Japonci bodo udarili na jug, nimajo interesa na Sibiriji in se nikdar ne bodo borili proti Sovjetski zvezi.“ To pot je Stalin verjel Sorgeju in odpoklical spočite in odlično opremljene divizije z mandžurske meje. Dolgo je trajal prevoz po transsibirski železnici. Tik pred Moskvo so v začetku oktobra v prvem mrazu in snegu deloma že obtičali nemški tanki.

V ranem jutru koraka nemška izvidnica pri 10 stopinjah pod ničlo po zasneneženi in zmraznjeni cesti, kjer leže razbitine vozov in pokvarjeni topovi. Prvi v izvidnici brene v mrtvaka v snegu — hoče mu sleči čudovito dolg in debel kožuh, kakršnega še ni videl — ko mrtvak oživi in z brzostrelko prerešeta njega in še gar drugih. Še nekaj podobnih mrtvakov oživi in le en Nemeč odnese glavo, da poroča, kako sovjetski vojaki pri 10 stopinjah Celzija pod ničlo kar v kožuhih spe pod milim nebom

na cestah. Tako so sibirskie divizije stvarno rešile Moskvo. Pravzaprav jo je rešil dr. Sorge — Japonci so ga kmalu nato prišli in obesili. Dvajset let kasneje pa je dobila lepa ulica v Moskvi ime dr. Richard Sorge.

Vse leto 1942, prav tako 1943 in do zime l. 1944 je ljubljanski obveščevalni center po tajnem kanalu obveščal zavezniško zastopstvo v švici. Ta mala država je bila tedaj zadnji nezasedeni nevtralni otok v srednji Evropi, odrezana od ostalega svobodnega sveta. Verjetno noben goedin obveščevalni center ni razpredel tako daleč svoje mreže, kakor prav ljubljanski, prav gotovo pa nihče ni deloval skoraj polna tri leta prav v najtežjem času, ko je ječala takorekoč vsa Evropa pod nacistično strahovlado in ko so se zaveznikom pretregale skoraj vse vezi z njo.

Seveda so se tudi drugod našli rodoljubi in so na podoben način z obveščevanjem podirali tretji rajh. Prav svojsko podoben Vauhnikovim nagibom za ustanovitev, vzdrževanje in vodstvo podzemnega obveščevalnega centra je primer generalštabnega stotnika poljske obveščevalne službe Romana Czerniavskega. Po razdelitvi Poljske jeseni leta 1939 se je Czerniavski umaknil v Romunijo in se od tam čez Jugoslavijo in Italijo pretkolal v Francijo, kjer se je z mnogimi drugimi poljskimi dobrovoljci prijavil Francozom za boj proti Hitlerju. Toda že sredi leta 1940 je pro-

(Nadaljevanje 4. strani)

PO ŠPORTNEM SVETU

Na svetovnih študentskih igrah (univerziada) v Budimpešti je nastopilo skoro 2000 tekmovalcev iz 35 držav. Madžari so osvojili največ zlatih medalj — 16, poleg tega pa še 8 srebrnih in 14 bronastih, skupaj 38; ZDA 14, 9, 9 — 32; SZ 13, 26, 15 — 54; Italija 6, 2, 0 — 8; Japonska 5, 0, 2 — 7; Poljska 4, 4, 4 — 12; Z. Nemčija 4, 3, 6 — 13; Romunija 3, 3, 5 — 11; Francija 2, 2, 3 — 7; V. Britanija 1, 4, 3 — 8; Jugoslavija 1, 2, 2 — 5; Bolgarija 1, 2, 1 — 4; Kanada 1, 1, 2 — 0, 3, 2 — 5; ČSSR 0, 2, 4 — 6; Kuba 4; Švedska 1, 0, 0 — 1; Nizozemska 0, 2, 0 — 2; Avstrija 0, 0, 2 — 2.

Vestnik SFZ

XIII. mladinski dan je za nami. Številna udeležba mladine ter starejših je pokazala zanimanje za to našo letno prireditev.

Predstava Umor v katedrali, deležna velikega uspeha, je tudi bilo delo mladine pod vodstvom strokovnjaka. Mladinski dnevi v San Justu in Lanusu. Predstava v colegio La Salle ob dvajsetletnici našega zdomstva, mladinski večer v Carapachayu.

Vse to je izraz želje do dela, ki ga ima mladina. Vse te prireditve zahtevajo veliko energije, a je bilo storjeno zato, da pokažemo, da živimo in hočemo živeti kakor zavedni Slovenci. Nudimo slovenstvu, kar je v naših močeh.

Imamo dolžnost, da delujemo. Smo del ideološke emigracije, ki se bori za idejo. Naše delo je edini svobodni izraz slovenske mladine, ki doma kljubuje največjemu zlu.

Nimamo veliko izkušenj, zato s hvaležnostjo sprejemamo konstruktivno kritiko, ter nasvete vseh prijateljev mladine. Vsako leto se moramo spopolnjevati in izboljševati.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Društvo Zedinjena Slovenija sporoča svojim članom, da je bil na obnem zboru 24. oktobra t. l. sprejet sklep o zvišanju članarine za 20 pesov od 1. januarja 1966 dalje. Od tega dne bo znašala redna članarina 60 pesov na mesec, od katerega zneska se bo 20 pesov odvajalo v posmrtni sklad za izplačevanje posmrtninskih podpor, ki bodo od istega dne dalje zvišane od sedanjih 10.000 pesov na 15.000 pesov. Po tej novi ureditvi se zviša posmrtni prispevek tistih članov, ki so opršeni plačevanja celotne članarine, na 20 pesov mesečno. Isto velja tudi za prispevek prijavljenih otrok pod 18. letom starosti.

Neimenovani dobrotnik je daroval za socialni sklad društva Zedinjena Slovenija znesek 50.000 pesov. Za ta velikodušni dar se mu upravni svet društva iskreno zahvaljuje.

OBVESTILA

Slovensko žegnanje ob 6. obletnici blagoslovitve cerkve Marije Kraljice v Slovenski vasi bo na predzadnjo pobinkočno nedeljo — 14. novembra. Ob 9.30 bo sv. maša za dobrotnike cerkve; ob 12 kosilo z domačimi kolinami, ob 15.30 kulturni del programa s pevskimi

mi, simboličnimi in folklornimi nastopi in domača zabava. Rojaki — prijatelji Slovenske vasi — toplo vabljeni!

Društvo Slovenska vas priredi v soboto, 20. novembra, ob 20 MARTINOVANJE. Poskrbljeno bo za okusen prigrizek in dobro kapljico in veselo družbo. Rojaki, iskreno vabljeni!

Slovenska hranilnica bo izdala telefonski imenik slovenskih naseljencev v Argentini. Razdelili ga bomo med svoje člane in prijatelje skupaj s koledarčkom za leto 1966. Da bo imenik čim popolnejši, naprosamo vse rojake, ki imajo telefonske aparate, da nam sporoče njih številke. Sporočite nam lahko tudi telefonično v našo pisarno v uradnih urah, t. j. ob sobotah od 16. do 20. ure in ob torkih od 18. do 20. ure na T. E. 658-6574. Najlepša hvala.

V program slovenskega ljudskega tabora 14. novembra je vključena tudi blagoslovitev temeljnega kamna nove stavbe Slomškovega doma. Vabimo vse rojake, da se slavlja udeležijo v čim večjem številu.

Nedelja 28. novembra
BLAGOSLOVITEV SLOVENSKEGA DOMA
V BERAZATEGUIJU

- Ob 11 dopoldne blagoslovitev doma in zastav, nato sv. maša.
- Po maši govor predsednika doma in pozdravi zastopstev domov in organizacij.
- Kosilo
- Ob 15 začetek popoldanskega programa.
- Igra orkester MOULIN ROUGE

OB DOBRI VOLJI, PRIJETNEM RAZVEDRILU in SLOVENSKI PESMI BOMO POTRDLI, DA NAŠA KRI NE BO UTONILA NA TUJEM

Lepo vabljeni!

Kako pridete do Slovenskega doma? Na železniški postaji Berazategui (FNGRoca) vstopiti na kolektiv 100 B (zeleno barve), ki vas pelje mimo parka tovarne Rigoleau in ob prog. Po treh ovinkih pridete do cerkve v Villa España, calle N° 1, nato še štiri kvadre po isti cesti in izstopite pri Slovenskem domu.

Društvo slovenskih protikomunističnih borcev
TABOR
V ARGENTINI

sklicuje s skladu s členom 16 društvenih statotov, za v nedeljo, dne 21. novembra 1965, ob 10, v Slomškovem domu, Castelli 28, Ramos Mejía, svoj 9. redni letni tabor (občni zbor), z naslednjim redom:

a) SPOMINSKI DEL:

1. Sv. maša za vse žrtve komunistične revolucije, katero daruje društveni kurat preč. g. Jože Guštin.
2. Žalna proslava in spominski govor g. dr. Stanka Kocipra.

b) OBČNI ZBOR:

1. Pozdrav, ugotovitev sklepčnosti ter izvolitev zapisnikarja, overovateljev in skrutinatorjev obnega zborna.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika 8. tabora.
3. Poročila društvenega odbora in nadzorstva.
4. Poročilo in sklepanje o društvenem glasilu.
5. Sprememba društvenih pravil.
6. Volitev odbora, nadzorstva in razsodišča.
7. Samostojni predlogi.
8. Slovensko zavetišče.
9. Udanostni pozdravi.
10. Slučajnosti.

Za člane je udeležba tabora obvezna. Vabimo pa tudi vse prijatelje naše organizacije, da se udeležijo vsaj spominskega dela tabora.

Marijan Amon, l. r.
tajnik

Ivan Korošec, l. r.
starešina

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

vabi vse rojakinje in rojake na veselo

martinovanje

ki bo v prostorih doma

V SOBOTO 13. NOVEMBRA ZVEČER

Na razpolago bo: martinova gos, pečeni in ocvrti piščanci, čevapčiči

Ves večer bo igral

Tirolski orkester FRIC

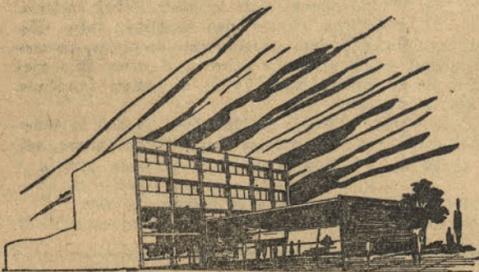
Nedelja, 21. novembra

ZEGNANJE V SLOVENSKI HISI

Spored: Ob 11 sv. maša za raj. škofa dr. Gregorija Rožmana in za dobrotnike Slovenske hiše; ob 16 govor msgr. Antona Oreharja.

• Pevske točke šolskih otrok iz Berazateguija, Carapachaya, Morona, Ramos Mejije, San Justa, San Martina in Slovenske vasi.

• Šaljivi prizori gojencev iz Adroguoja.

VLADIMIR VAUHNİK:
NA NEVIDNI FRONTI
(Nadaljevanje s 3. str.)

padla Francija. Tudi Roman Czerniovski se je zavedal, da Poljska vse dotlej ne bo vstala, dokler bo Hitler na oblasti — zato se tudi v Franciji ni dal ujeti, nampak zginit v podzemlje. Kot francoski državljani Armand Borni je že jeseni 1940 v Parizu organiziral podzemski obveščevalni center, ki je razpredel lepo mrežo po vsej zasedeni Franciji in s pomočjo brezžičnih šifriranih oddaj obveščal London. Prva redna oddaja se je začela 16. nov. 1940, vsa organizacija je delala pod imenom „Interalice“ in bila trn v peti nemški protišpijonažni službi. Žal je mogla delovati le točno leto dni. 17. nov. 1941 je bil že aretiran. Armand Barni, glava in srce vse organizacije. Nemški lovci na špijone so nato z lahkoto razbili vso obveščevalno mrežo in pozaprlji na stotine francoskih rodoljubov.

Škoda, da je Vauhnik v spomnih, zato da ne bi komu kakorkoli škodoval, okrajšal ali celo spremenil vsa imena. Zato je bilo mogoče razvozlati le redke šifre. Prav ta previdnost in organizacijska sposobnost njegovega sodelavca AA. pa sta omogočili, da je ljubljanska centrala delovala do invazije v Normandiji. Tedaj se je nacistični zid okrog teptane Evrope že podrl in švica ni bila več edini otok svobode. Iz spominov ni razbrati, komu v švici so bila dostavljena poročila ljubljanskega

centra. Bralec bo morda iz raznih namigov sklepal, da angleški obveščevalni službi. Morda. Kako težko je v tem primeru pravilno sklepati, samo primer.

Sloviti ameriški polkovnik Donovan (tudi Vauhnik ga omenja kot obiskovalca Beograda) je l. 1942 vodil tako imenovani ameriški Office of Strategic Services (OSS), ki je bil prva ameriška državna ustanova za špijonažo in posebne operacije. Donovan je l. 1942 poslal v švico za vodjo OSS-a, ameriške špijonaže, brata kasnejšega ameriškega zunanjega ministra John Foster Dullesa. Allen Welsh Dulles je po prihodu v švico zgradil odlično obveščevalno mrežo. Kako dobro mu je to uspelo, priča utemeljitev za visoko odlikovanje, ki mu je bilo podeljeno za njegovo delo v švici med drugo svetovno vojno. Med drugim se glasi: „...da je zgradil v švici obveščevalno mrežo, ki je zaposlevala na stotine zaupnikov in agentov, in segala v Nemčijo, Jugoslavijo, Čehoslovaško, Bolgarijo, Madžarsko, Španijo, Portugal in Severno Afriko ter imela Francijo, Italijo in Avstrijo popolnoma pod kontrolo...“ Jugoslavija je tu našeta na prvem mestu za Nemčijo, torej so morala biti poročila zelo važna. Lahko si mislimo, da je Dulles vsaj bral poročila ljubljanske centralne. Allen Dulles je bil od l. 1953 do l. 1961 prvi civilni vodja največje povojne ameriške obveščevalne organizacije CIA (Central Intelligence Agency), ki se je zaradi mrzle vojne razrastla v veleorganizacijo

z najmanj 15.000 nameščenci v ZDA in drugih državah. Njen letni proračun dosega 1 milijardo dolarjev.

V knjigi spominov, posvečenih najgorenkejši dobi v življenju slovenskega naroda, so nanizana mnoga zanimiva zgodovinska dejstva, med katerimi bodo nekatera ohranjena edinole v tej knjigi. Malo je takih trenutkov, ob katerih se bralec namuzne, kot tedaj, ko bere, kako je Vauhnik sredi Ljubljane na črno začel žganjekubo. Najnevarnejša, a hkrati tudi najbolj mojstrska igra pa se je odigrala za Vauhnika izven Ljubljane — v centralni gestapovski ječi v Berlinu tedaj, ko so hoteli iz njega izvleči, kdo izmed Nemcev mu je dajal podatke tako izredne važnosti. V spominih Vauhnik s ponosom poudarja, kako mu je uspelo prepričati zasliševalce, da je vse pogruntal s svojimi kombinacijskim darom, in da zaradi njega niti eden njegovih prijateljev — ki so bili vsi načelni nasprotniki Hitlerja — ni padel Gestapu v roke. Premalo pa je poudaril, da je prav zato in samo zato živ prišel iz ječe, ker nobenega visoko stoječega Nemca ni izdal. Iz centralne gestapovske ječe v Berlinu je prišel le redke Nemec živ, tujerodci pa so Gestapu delali še najmanj preglavic — mrtvi. Zlasti je Gestapo vsakomur za vedno zaprl usta, če je ta vedel kaj slabega o visokih nemških dostojanstvenikih, ali če je vedel za kako drugo državno tajno.

V tem primeru je Gestapo opravil,

če se mu je zdelo potrebno, kar masovne poboje čisto nedolžnih ljudi, ki so vedeli preveč. Velika skupina tiskarskih strokovnjakov je med vojno pod stražo v večmesečnem delu izdelala potrebne jekloreže za ponarejevanje angleških funtov. Ko so stroji stekli in tiskali tako odlično ponarejene bankovce, da so jih le nekateri angleški strokovnjaki po daljši preiskavi mogli ugotoviti, so tiskarski strokovnjaki odslužili. Gestapovci so vse zapeljali v samotni gozd in jih do zadnjega postrelili. Takih primerov je bilo ugotovljenih več, zato si lahko mislimo, da je posameznik pri Gestapu tem laže izgubil glavo.

Seveda pa cena za rešitev ni bila majhna. Ne vemo, kaj vse je Vauhnik pretrpel; strašna živčna igra in silna duševna koncentracija skozi mesece že sami po sebi nista mogli ostati brez posledic. In tako je iz ječe že prinesel kal bolezn. Trla ga je ves čas, ko se je na nevidni fronti upiral apokaliptičnim jezdecem, ki so zasenčili Evropo, in ko se je z uma svetlim mečem boril za svobodo svoje domovine. Strla ga je mnogo prezgodaj, ko je živel svoboden v tujini in obžaloval vnovič zasluženo Slovenijo pod rdečim jarmom.

Vsem, ki imajo narodne noše sporočamo, da je kraj za preobleko v bivših prostorih Slovenske hranilnice — pol kvadre ob Slomškovega doma ob 9. Kakor nekoč na taborih doma, se tudi v nedeljo 14. novembra zgrnimo okoli oltarja v naših narodnih oblačilih.

ESLOVENIA LIBRE

Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 817.086

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1965: za Argentino \$ 1000.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev. Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

SLOVENSKA HRANILNICA z. z. o. z.

prodaja v Ramos Mejía dvosobno stanovanje v prvem nadstropju, na cesti. — Informacije v naši pisarni v uradnih urah ob sobotah od 16—20 in ob torkih od 18—20, na Bartolome Mitre 97, Ramos Mejía.

OB STOLETNICI ROJSTVA

OČETA SLOVENSKEGA ZADRUZNISTVA

DR. JANEZA EVANGELISTA KREKA

BO V PROSTORI H SLOVENSKE HRANILNICE

RAZSTAVA KIPARSKIH IN REZBARSKIH DEL

g. JOZETA ŽEROVNIKA

Otvoritev razstave bo v soboto, 13. novembra 1965, ob 20.30 in bo odprta še v nedeljo, 14. novembra 1965, od 10—12 in 16—21, Bme. Mitre 97 (in Moreno), Ramos Mejía (eno kvadro od postaje)

SLOVENSKI

V NEDELJO, 14. NOVEMBRA, V SLOVENSKEM DOMU RAMOS MEJIA

LJUDSKI

STOLETNICA DR. JANEZA EV. KREKA 25-LETNICA SMRTI DR. A. KOROŠCA SLOVENSKI NARODNI PRAZNIK

TABOR

PRICETEK SLAVJA OB 10. URI ZBIIRANJE ZA POPOLDANSKI SPORED: 14.30 VSI ROJAKI LEPO VABLJENI!

V 70. letu je umrl 26. oktobra v West Allis-u (Milwaukee), Wis.

ing. Peter Rozman

biv. major kr. jugoslovske vojne mornarice in major slovenskega domobranstva

„Sveta in zveličavna je misel, moliti za rajne!“ (2 Mak 12, 46)

Zalujoči:

žena: Helena in sin Peter;
sestre: Pavla Arnež, Cilka Perme,
Ana Rozman, Urška Pšenica
in ostalo sorodstvo.

West Allis (Milwaukee), Wis., USA
Ljubljana, Jesenice, 4. novembra 1965.

PRAVKAR IZŠLO:

ZORKO SIMČIČ

KRST PRI SAVICI

DRAMA • 220 m/n. • 1,50 dol.

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl

Cascante

Escribano Público

Pta. baja, ofic. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires

T. E. 35-8827

Dr. FRANC KNAVS

ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital

T. E. 35-2271

Uradne ure 17—20

Na telefonu tudi dopoldne

Dekliški krožek — Fantovski odsek

iz

Carapachaya

vabita na

I. Mladinski

kulturno-družabni

večer

v soboto

13. novembra od 19. ure dalje

Prijatelji mladine vabljeni!